

Ozoda ishdan chiqib, tramvayga o'tirmay, yangi barg yozgan serdaraxt, gavjum ko'chadan uyiga qaytdi.

Hamma yoqda bahor nafasi gurkiraydi. Devor osha ko'chaga engashgan o'rik shoxlaridan yo'llarga tanga-tanga gullar to'kilgan.

Jildirab oqayotgan ariqlar betida ham o'rik gullari oqadi.

Ozodaning bu ko'chadan yurmaganiga besh yil bo'ldi: bu ko'cha daraxt va jildiragan ariqlar uning eng xushnud kunlari - ko'ngliga muhabbat olovi tushgan, hayotga birinchi bor qadam tashlagan, birinchi bor homilalikni tuygan onlarining guvohi.

Uni bu ko'chadan qayta yurishga majbur qilgan narsa na muhabbat xotiralari va na bahor manzaralari bo'ldi. Ozoda bu ko'chaga burilganida butunlay boshqa, o'zi ham ma'nosiga tushunib yetmagan qandaydir g'ayri tabiiy bir kuch uning vujudida hokim edi. U qaysi ko'chada ketayotibdi, bu ko'cha unga tanishmi, yo'qmi, bu hakda o'ylamasdi.

Hozir u uyga qaytadi. Eri Homidjon ishdan qaytgandir. U xotinini har kungidek ochiq chehra bilan kutib oladi. O, uning ko'zleri naqadar chiroyli. Mana shu uch yillik birga kechirgan hayotda Ozoda uning ko'zlariga necha bor termilgan, uzun kipriklar orasida chaqnaq turgan qora ko'zlar Ozodaga olam-jahon baxt, rohat bag'ishladi. Mana hozir ham u Ozodaning yo'lga ko'z tikib o'tiribdi. Mana shu mehru muhabbat to'la ko'zlarga boqish Ozoda uchun qanchalar og'ir. Keyingi kunlarda erining mehru muhabbat to'la ko'zlarida so'lg'inlik, pinhoni iztirobning ta'siri sezilib qoldi. Ozoda bu dardni biladi. Biroq u erini yupatishga, mana shu ma'yus ko'zlarga tik boqishga qodir emas. O'z hayotida birinchi bor o'yinqaroqlik, yengiltaklik bilan qo'l urgan jinoyati uni besh yildan beri alam girdobiga sudraydi. Qani endi u shu ishni qilmagan bo'lsa edi. Atrofdan mavj urgan ko'klam nihollari, quvnoq kulgilar uning ko'ngliga boshqacharoq ta'sir ko'rsatgan bo'larmidi.

Stolbalarda chiroqlar yondi. Derazasi ko'chaga qaragan uylardan trotuarning har yer-har yeriga oq choyshab yozgandek, oppoq nur tushib turibdi. Orqa ko'chadan guvillab o'tayotgan tramvay dugasida chaqnagan nur baland imoratlarining peshtoqlarida bir yalt etib, yana so'nadi.

Ozoda o'rik gullarini bosib asta-asta qadam tashlab ketar ekan, fikran erining ma'yus ko'zlariga duch keldi.

U beixtiyor seskanib yerga qaradi. Bu seskanish unga o'z qilmishini - bugungi iztirobning boisini esga soldi. Ortda qolgan ko'ngilsiz xotiralarga nazar solmoq qanchalar qiyin va ko'ngilsiz...

Ko'ngliga birinchi bor muhabbat olovi tushgan kunlar qanday yaxshi edi-ya. Kechalari ko'kka termilib Murodjon haqida xayol surardi. Ertagi kunni, Murod bilan uchrashuv onlarini orziqib-orziqib kutardi. ZAGS ostonasidagi entikishlar, to'y, qadahlarning jaranglashi, mashshoqlarning xonishi va nihoyat, birga kechirgan shirin va osuda kunlar...

Murod tog' ekspeditsiyasidan soqollari o'sib, qorayib, ozib qaytardi. Ozoda erining qaytishiga hovlining burchidagi hammomni qizdirib, soqol oladigan buyumlarni katta toshoyna oldiga terib, kiyimlarini dazmollab qo'yar, to u hammomdan chiqquncha stol ustini yasatib, hatto u yaxshi ko'radigan "Marsala" vinosini havo rang billur grafinga quyib qo'yishni ham unutmasdi.

Mana shunday qaytishlarning birida Murod xotinini ma'yus ko'rdi. Hammom ham qizitilmagan, stol ham yasatilmagan edi.

- Nima bo'ldi? - Murod uning jiyaklari qizargan ko'zlariga termildi.

Ozoda javob bermay, ichkari uyga kirib ketdi. Murod ham uning ketidan kirdi.

- Gapirsangiz-chi, nima bo'ldi?!

Ozoda yoshli ko'zlarini yumib javob berdi:

- Homiladorman.

Murod mast kishidek dovdirab qoldi.

- Rostmi?! - Murod uni bag'riga bosib, dast ko'tarib oldi-da, uyni ikki marta aylantirib chiqdi. Uning ko'zleri porlar, yuragi sevinchdan gupillab urardi. - Nega xafa bo'lasan?

Bu uning birinchi bor xotinini sen deb atashi edi. Bo'lajak farzand Ozodani unga shunchalik yaqinlashtirib qo'ygan ediki, go'yo u Ozoda, Ozoda esa Murod bo'lib bir-biriga aralashib ketgandek edi.

- Nega yig'laysan? Axir...

Murod sevinchi ichiga sig'may, telbalardek gapi gapiga qovushmay qoldi.

- Yo'q! - dedi Ozoda, - istamayman. Hali yoshman, halitdan bolani boshimga uramanmi? - U yig'i aralash sekin gapirdi: - Kuningiz tog'u toshda o'tsa, uyda bola boqib o'tiramanmi?

- Istasang, qishloqdan ayamni oldirib kelay, istasang, singlim kelib tursin, dissertatsiyamni bitkazib olay...

Ozoda eriga shunday o'qrayib qaradiki, uning bu qarashida Murodga nisbatan nafrat va g'azab ifodasi bor edi.

Zebu ziynat, o'yin-kulgiga o'rgangan xotin uchun bola oyoqning kishani bo'lib tuyulardi.

Ozoda chinakam go'zal edi. U modani, tantsani, teatr va sayillarni sevardi. Bo'lajak bola hali dunyoga kelmay turib uni ana shu rohatlardan begona qilib qo'yayotgandek edi.

Murod bo'shashib stulga o'tirib qoldi. U boshini panjalari orasiga olib uzoq o'yladi. Oxiri o'rnidan turib papiros chekdi-da, qo'lini orqasiga qilib, uyni u boshidan-bu boshiga yura boshladi. Divanning bir chekkasi-da o'tirib piq-piq yig'layotgan xotinining tepasiga kelib uzoq o'ylab turdi Keyin uning yoniga cho'qqaydi-da, boshini silab, ichki dard bilan gapira boshladi:

- Ozoda, durustroq o'ylab ko'r.

- O'ylab qaradim, oldirib tashlayman.

- Nima?!

- Ha.

- Birinchi bola. Mumkin emas, umrbod mayib bo'lib qolasan-a!

- Mayli... Nima bo'lsa bo'lsin.

- Shundaymi?!

Murod g'azabdan sapchib o'rnidan turdi. Musht bilan stol qirg'og'iga urgan edi, stakanlar jiringlab sakrab ketdi. Bilagidagi sekundomerli oltin soatning oynasi chil-chil bo'ldi.

Uy ichi suv quygandek jimjit bo'lib qoldi. Ochiq fortochkadan kirgan shamol to'r pardani silkitdi, halqa-halqa bo'lib muallak suzib yurgan papiros tutunlarini to'zg'itib yubordi.

Murod xotinining qarshisiga kelib tiz cho'kdi:

- Ozoda, unday qilma. Nima kilsang qil, faqat bu ishni qilma. Umrbod oyog'ing ostida sudralib yurishga roziman, bunday qila ko'rma.

- Gap bitta. Yosh umrimni bola boqish bilan o'tkazmayman.

- Hali shundaymi?! - Murodning ko'zlarida o't chaqnaq ketdi. - Hali shundaymi?! Unday bo'lsa... - U gapini tugatolmadi.

Ozoda uning ko'zlariga dadil qaradi:

This is not registered version of TotalDocConverter

- Gap... O'zingizni bo'lmasa ketman.
- Keyin pushaymon bo'lasan, Ozoda.
- Ozoda bosh chayqadi.
- Unday bo'lsa sen bilan...
- Yashay olmayman, demoqchisiz, shundaymi?
- Axir, o'zing o'yla.

Er-xotin uzoq vaqt bir-biriga so'zsiz qarab qolishdi. Ozoda o'rnidan turib, narigi uyga kirib ketdi. U kiyinib, chamadon ko'tarib chiqqanda ham Murod hamon tiz cho'kkancha turardi. U ko'chaga chiqib, to'y-tamoshalar bilan kirib kelgan, yoshlikning eng beozor, baxtli kunlarini o'tkazgan uy darvozasiga o'girilib bir qaradi-yu, dadil yurib ketdi...

Murod u ketgach, uch marta uning uyiga bordi, yolvordi, bo'lmadi. Oxiri bolani oldirib tashlagandan keyin yuragining bir parchasini uzib tashlagandek undan umidini uzdi. Singlisini uyda qoldirib, uzoq muddatli ekspeditsiyaga jo'nab ketdi.

Vrachlar Ozodaga endi tug'maysan, deyishdi. U bunga ham parvo qilmadi. Oradan ikki yil o'tdi... U Homidjon degan o'qituvchiga turmushga chiqdi.

Ozoda mana shu bahor oqshomida elektr nurlarida tovlanib turgan o'rik gullariga termilib kelar ekan, o'z hayoti va o'tmishini xotirladi. Bu uning umrida birinchi bor o'z o'tmishiga chuqurroq nazar tashlashi va bu hakda birinchi bor o'ziga hisob berishi edi. Xo'rsindi. Oqar suvlar oqib ketdi. Endi uni o'z yo'lidan qayta oqizib bo'lmasligini angladi. Jinoyat, jinoyat, deya lablari beixtiyor pichirladi. U shunday xayollar bilan kelar ekan, qulog'iga g'alati ovoz eshitildi. To'xtab atrofga alangladi. Ko'chaning narigi betidagi uyning ochiq derazasidan xotin kishining allasi eshitalardi. Ozoda atrofga alangladi.

Bu uy uning birinchi uyi edi. U beixtiyor ko'chaning u betiga o'tib, yaxshiroq qaradi: ha, bu uning birinchi uyi - Murodjonning uyi edi. Qandaydir sehrli bir kuch uni bu ostonaga yetaklagan edi. "Balki uy daftarida ustiga chiziq tortilgan ismim hali ham turgan bo'lsa kerak" deb dilidan o'tkazdi u. Derazadan uy jihozlarini kuzatdi. Hamma narsa o'z joyida. Faqat shiftga belanchak osilgan, xolos. Yoshgina bir juvon belanchakni tebratib, alla aytyapti. Uning yuzida onalik baxti aks etib turibdi. U mayin tovush bilan alla aytar, bu allada uning orzu-umidlari, bolasiga baxt, ulug' istiqbol tilaklari ifodalanar edi... Murod o'sha, Ozoda o'z qo'li bilan qo'ygan oyna oldida turibdi.

Murod deraza oldiga kelib, chamandek ochilib ketgan akatsiya gulini qo'li bilan selpib, panjalarini hidladi. Akatsiya hidi Ozodaning ham dimog'iga urildi. Murodning ko'ziga elektr nuri tushib turgani uchun uni ko'rmasdi.

Bu yorug' uyning derazasi xuddi kino ekraniga o'xshardi. Murod shu ekranda butun borlig'i bilan ko'rinib turardi.

"Sochiga oq oralab qopti-ya", - deb dilidan o'tkazdi Ozoda.

Murodning qoshi ustiga tushib turgan, hozir oq oralab qolgan qora sochlarini Ozoda juda ko'p silagan.

Ozodaning ko'zlarida yosh yiltiradi. O'z baxtini o'zi kaltak olib quvlagan xotin o'zini o'zi tahqirlab achchiq-achchiq yig'lardi.

Uning yosh to'la ko'zlariga bundan besh yil oldingi Murod ko'rindi.

Tiz cho'kib yolvorgan edi-ya. Umrbod mayib bo'lib qolasan, degan edi-ya. Mana endi.. O'zimni baxtdan olib qochdim... Meni hech kim kechirmaydi. O'zimni o'zim ham kechirmayman.

Murod deraza pardasini tushirdi.

Ozodaning ko'zi oldida porlab turgan yorug' uy xira parda orqasiga yashirindi.

U yoqdan-bu yoqqa yengil uchib turgan belanchakning soyasi to'r pardaga tushib jimirlar, xotinning mayin ovoz bilan aytayotgan allasi eshitalardi.

Ozoda zo'r qiyinchilik bilan derazadan uzoqlashdi. Oy havolanib azim teraklar ustiga ko'tarildi.